

І.А. КАЗИМИРОВА

ТЕРМІНИ ВІДСОТОК І ПРОЦЕНТ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

В «Етимологічному словнику української мови» зазначено, що українське слово *процѐнт*, яке має відповідники в російській і болгарській мовах *процѐнт*, білоруській *працѐнт*, польській, верхньолужицькій і нижньолужицькій *procent*, чеській *procento*, словацькій *per cento*, македонській *процент*, сербській і хорватській *процен(а)т*, словенській *procent*, запозичене з німецької мови. Німецьке *Procent* походить від італійського *per cento*, що згодом латинізувалося в *pro cento*, буквально «за сотню, від сотні» (Етимологічний словник української мови. Київ, 2003. Т. 4. С. 614).

У сучасній мовній практиці слова *відсоток* і *процент* уживають як синоніми, віддаючи перевагу термінові *відсоток*. Паралельне вживання слів *відсоток* і *процент* засвідчене в сучасних словниках зі словом *відсоток* на першому місці (див., напр., «Російсько-український зовнішньоторговельний і зовнішньоекономічний словник». Київ, 2004. С. 484–485).

І.А. КАЗИМИРОВА

ПРЕКЛЮЗИВНИЙ – ПРИСІЧНИЙ – ПРИСІКАЛЬНИЙ – ПРИПИНЯЛЬНИЙ

У сучасній українській правничій мові побутують як синонімні терміни *преклюзивний*, *присічний*, *присікальний*, *припиняльний*.

Термін *преклюзивний* (від лат. *praecclusio* – закривання) позначає строки, з якими пов'язане існування (виникнення або припинення) самого права (<https://ips.ligazakon.net/document/TS002389>). Таке чи близьке до цього значення наведено і в тлумачних словниках (Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005), і в сучасних спеціалізованих юридичних словниках (Юридична енциклопедія: В 6 т. / Редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998).

© І.А. КАЗИМИРОВА, 2023

У юридичних документах та спеціалізованих виданнях часто поряд наведено два терміни – *присікальні*, або *преклюзивні строки* (Цивільне право України. Загальна частина. <http://www.info-library.com.ua/books-text-8729.html>); *преклюзивний (присічний) строк* (Юридична газета. <https://yur-gazeta.com/golovna/kcs-vs-rozyasniv-vidminnost-zagalnogo-stroku-na-apeyaciyne-oskarzhennya-vid-preklyuzivnogo.html>; Юридичний факт. <https://www.yurfact.com.ua/praktyka/vs-roziasnyv-vidminnost-zahalnoho-stroku-na-apeyaciyne-oskarzhennya-vid-prekliuzyvnoho>).

Англійський та французький відповідники українського терміна *преклюзивний* подано в «Багатомовному юридичному словникові-довідникові» (І.О. Голубовська, В.М. Шовковий, О.М. Лефтерова та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012): *Praecludēre, praecūdō, clūsi, clūsum* (від *prae-* – префікс зі значенням попередження + *claudēre* – закривати) – закривати; чинити перепони. Англ.: *preclude* – запобігати, попереджати, перешкоджати; усувати; *precluded* – попереджений, відвернений, якого вдалося запобігти; *preclusive* – запобіжний, превентивний, преклюзивний. *Praeclusio, ōnis* (f) (від *praecūdēre* – закривати; чинити перепони) – закриття; місце зберігання, резервуар. Англ.: *preclusion* – попередження, запобігання, перешкода, здійснення; усунення. *Прекузивні (терміни)* – час, наданий законом для певного акту, необхідного, щоб зберегти своє право або захистити свої інтереси (с. 327).

Така ж синонімія термінів представлена і в російській мові: *преклюзивные (пресекательные) сроки* (Большой юридический словарь. Москва : Инфра-М. А.Я. Сухарев, В.Е. Крутских, А.Я. Сухарева. 2003).

Тяглість традиції вживання терміна *преклюзивний* (без синонімів) в українській правничій мові демонструє «Російсько-український словник правничої мови» (Гол. ред. акад. А.Ю. Кримський. Київ, 1926. https://docs.google.com/viewer?url=https%3A%2F%2Fshron1.chtyvo.org.ua%2FVoitkevych-Pavlovych_Vasyl%2FRos-ukr_slovyk_pravnychoi_movy.pdf), водночас російський словник цього ж періоду наводить паралельно терміни *преклюзивний (пресекательный) срок* (Справочный коммерческий словарь. М.: Издание Центросоюза. Под редакцией проф. Н.Г. Филимонова. 1926).

Очевидно, терміни *присічний* і *присікальний* постали як відповідники російського терміна *пресекательный*; вони в сучасній українській мові не мають мотивувальної словотвірної основи.

У науковій правничій літературі активно вживається термін *припиняльний (строк)* (Вісник Луганського держуніверситету внутрішніх справ. [http://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/vlduvs-2018-3\(povn_text\).pdf](http://lduvs.edu.ua/wp-content/uploads/Docs/vysnik/vlduvs-2018-3(povn_text).pdf); Гусаров К.В. Новітні позиції суду касаційної інстанції щодо відмови у відкритті апеляційного провадження. https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/3763/1/Gusarov_346_348.pdf та ін.). Цей термін має мотивувальною основою дієслово *припиняти*, тому доречно було б уживати його в формі *припиняльний*.

З огляду на вищезазначене в юридичній фаховій практиці можна використовувати питомий український термін *припиняльний*, а також запозичений термін *преклюзивний*.